

Мандри п'ятисвічників князя Василя-Костянтина Острозького

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника Острога

Сто десять років тому – у серпні 1910 р. – Братство імені князів Острозьких, під покровом преподобного **Федора**, князя Острозького підготувало свій перший річний звіт, який у тому ж році був надрукований на сторінках духовного часопису «Волинские епархиальные ведомости» та окремими відбитками. Перший рік діяльності нашого релігійно-просвітницького осередку виявився досить плідним. Звіт, зокрема, повідомляв, що за короткий час братство створило власне давньосховище й наукову бібліотеку. А оскільки теоретики музеології відносять давньосховища до складів музейного типу, то можна говорити про існування музейного осередку в Острозі, із власною колекцією, принаймні з 1910 р.

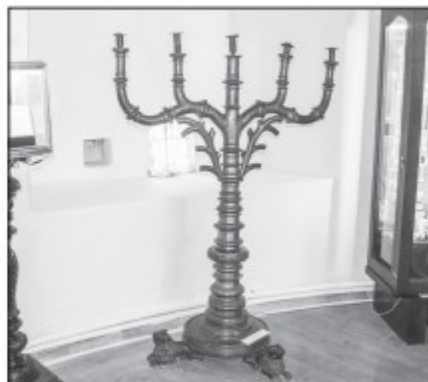
Звіт подає перелік перших експонатів майбутнього музею в замку князів Острозьких – три десятки предметів. Так, під номером один в описі братського давньосховища, який уклав отець **Михайло Тучемський**, зазначено Острозьку Біблію 1581 р. (примірник подарований нашому місту землевласником-колекціонером із Гощі **А. Злотницьким** у 1891 р. з нагоди відбудови княжого собору). Під номером три вказано написану на міді ікону преподобного **Федора**, князя

Острозького, подаровану Києво-Печерською лаврою у 1907 році. Під номером чотири – в описі йде печатка м. Острога 1700 р.

А під номером два зазначені два латунні п'ятисвічники князя **Василя-Костянтина Острозького**, виконані в 1575 р. гданським майстром **Лукою Фріделянтом** на княже замовлення. На п'ятисвічниках латиною зазначено ім'я і титули князя Острозького, німецькою ж мовою – прізвище майстра із датою роботи. За своєю формою ці п'ятисвічники дещо нагадують дерево, що стоїть на трьох литих левах.

Цікава історія цих видатних мистецьких пам'яток, яким цього року виповнюється 445 років. Обидва п'ятисвічники кілька століть зберігалися в Миколаївській церкві міста Дубно. У 1880-ті рр. вони були вивезені в Москву істориком мистецтва **Адріаном Праховим** для експонування і дослідження і «застряли» там надовго. Згідно публікації **Миколи Бендюка**, в період перебування п'ятисвічників у Прахова в Москві, знаменитий **Михайло Врубель** навіть встиг написати портрет дівчини на фоні одного з них.

На Волинь п'ятисвічники повернулися (як й ряд цінних старожитностей, вивезених на північ з нашого краю) завдяки наполегливості архієпископа **Модеста (Стрельбицького)** та історика **Ореста Фотинського** – засновників Волинського епархіального давньосховища в Житомирі. В

1907 р. новий волинський православний ієрарх **Антоній (Храповицький)** дав дозвіл на передачу обох п'ятисвічників із Житомира в Острог, де вже народжувалися думки про відродження княжого замку та відкриття в ньому історичного музею. Так вони під номером два і потрапили в першу музейну інвентарну книгу Острога і звіт Братства імені князів Острозьких за 1910 рік. Але наступного року один із п'ятисвічників, рішенням епархіальної влади, був переданий у Дубно. Так були розлучені два «близнюки» роботи Луки Фріделянта 1575 р. Лише в 1996 р., коли відзначалося сторіччя музейної справи на Рівненщині (музей барона **Федора Штейнгеля** був відкритий у Городку 1896 р.), острозький і дубенський п'ятисвічники ненадовго зустрілися на нейтральній території обласного краєзнавчого музею у Рівному, і охочі могли «на щастя» сфотографуватися між ними. ■